

Месечен преглед од следењето на Поглавјето 23 - правосудство, борба против корупција и темелни права -јули 2017 година-

I ПРАВОСУДСТВО

1. Независност

Боледување и изземање на судии кои одлучуваа по предлог мерките за притвор на СЈО

Основниот суд Скопје 1 соопшти дека од кривичниот совет од тројца судии (Билјана Коцевска, Дарко Тодоровска и Диана Груевска Илиевска) кој бил формиран да одлучува по поднесено барање за определување мерка притвор од СЈО во предметот „Титаник“ против поранешниот началник на Петтата управа на МВР, Горан Грујовски и четири други лица, судијката Коцевска поради настанати здравствени проблеми кои според судот се утврдени од страна на дежурен лекар на 01.07.2017 година (сабота) била спречена да учествува во одлучувањето. На нејзино место истиот ден била определена судијката Џенета Бектовиќ.¹ Останува непознато како обвинетите и одбраната го дознале составот на кривичниот совет за да веќе истиот ден во 17,20 часот поднесат барање за изземање на судијата Тодоровски во судската писарница. Од судот не излегоа со конкретно објаснување за тоа иако веста предизвика бурни реакции во јавноста и медиумите.

Нови претседатели на Управниот Суд и на основните судови во Гевгелија, Свети Николе и Крушево

Судскиот совет соопшти дека на 259-тата седница одржана на 03.07.2017 година го констатирал изборот на нови претседатели на основните судови во Гевгелија, Свети Николе, Крушево и Управниот Суд. За сите позиции бил објавен и конкурс.² Единствено не бил избран нов претседател на Основниот суд во Куманово бидејќи кандидатите не го добиле потребното мнозинство гласови од Советот. На следната 260-та седница Судскиот совет донесе одлука за објавување на оглас за избор на претседатели на следниве судови: Апелационен суд Штип; Основен суд Скопје 1 Скопје; Основен суд Куманово; Основен суд Тетово; Основен суд Дебар и Основен суд Ресен.³

ОЈО ГОКК го предаде предметот „Сопот“ во надлежност на СЈО

¹ <http://bit.ly/2hITGPx>

² <http://bit.ly/2vl60Iz>

³ <http://bit.ly/2uF8G2g>

ОЈО за гонење на организиран криминал и корупција (ОЈО ГОКК) побара од Советот на јавните обвинители да се произнесе дали барањето за предавање на кривичниот предмет „Сопот“ е законско дејствие на јавниот обвинител кој раководи со СЈО, притоа сметајќи дека со оглед на тоа што кривично-правниот настан се случил пред 2008 година, поточно во 2003 година, предметот што се бара не е поврзан и не произлегува од содржината на неовластеното следење на комуникациите.⁴

Советот на јавните обвинители писмено го известило ОЈО ГОКК без децидно да се произнесе дали да се предаде предметот, укажувајќи дека ОЈО ГОКК ќе треба самостојно да одлучи дали наведениот предмет ќе го достави до СЈО. Следствено на тоа, ОЈО ГОКК заклучило предметот „Сопот“, што е во фаза на првостепена судска постапка пред Основниот суд Скопје 1 – Скопје, со неговите списи, сепак да се достави до СЈО за да истото се произнесе дали врз него ќе воспостави надлежност.

Анализа на имплементацијата на меѓународните стандарди за фер и правично судење

Во рамките на „Мрежа 23“, беше презентирана анализа⁵ изготвена од страна на „Коалицијата Сите за правично судење“ која беше спроведена со набљудување на 80 судски постапки, од кои 60 кривични и 20 граѓански во двата основни суда во Скопје. Оваа анализа дава свој придонес во согледување на состојбите во судството низ призмата на неговата независност, како реална слика „од терен“ преточена низ искуствата на набљудувачите, при постапувањето на судовите во соодветните постапки. Предметите се анализирани од аспект на правото на независен и непристрасен суд, судењето во разумен рок, јавноста, претпоставката на невиност, еднаквоста на оружјата, почитувањето на минималните права на одбраната и правото на жалба и истата ја вклучува и праксата на Европскиот суд за човекови права.⁶ Со малубројни исклучоци, анализата упатува на релативно правилна имплементација на стандардите за фер и правично судење, нагласувајќи ја притоа можноста за подобрување.

Анализа на примената на Законот за одредување на видот и висината на казната

Анализата спроведена од страна на Советот за превентива против малолетничка деликвенција (СППМД), презентирана во текот на јули, имаше за цел да се утврди влијанието на Законот за одредување на видот и одредување на висината на казната (ЗОВОВК) врз казнената политика.⁷ Низ споредбената анализа на 150 пресуди од судовите во Тетово, Велес, Кочани и Кавадарци беше утврдено дека закон со слична содржина не постои ниту во европските држави, ниту во државите од англосаксонското право, кадешто прописите се од консултативна природа или претставуваат само упатства, односно појдовна точка за одредување на санкцијата. Според анализата,

⁴ <http://jorm.gov.mk/?p=4139>.

⁵ <http://www.merc.org.mk/Files/Write/00001/Files/Network23/studies/Megunarodni-standardi-fer-i-pravichno-sudenje.pdf>

⁶ <http://www.merc.org.mk/aktivnost/25/analiza-na-implementacijata-na-megjunarodnite-standardi-za-fer-i-pravichno-sudenje-vo-makedonija>

⁷ <http://www.merc.org.mk/Files/Write/00001/Files/Network23/studies/Analiza-Primena-na-ZOVOVK-SPPMD-Juni-2017.pdf>

импликациите од ЗОВОВК во главно се сведуваат на зачестено признание на вина на главна расправа; зачестена примена на постапки за издавање казнен налог; поблага санкција за потешки кривични дела; построга санкција за полесни кривични дела; невоооднаечност на праксата. Врз таа основа, истражувачите препорачуваат соодветни законски интервенции.⁸

2. Непристрасност

Кривичните совети при Основниот суд Скопје 1 одлучуваа за предлозите на СЈО за мерки за обезбедување присуство и мерки за претпазливост

СЈО поднесе предлози за изрекување мерки за претпазливост за 22 лица, од кои 15 беа прифатени, а седум одбиени. Мерки притвор биле предложени по однос на четири лица, при што сите се одбиени, додека судот по службена должност на тие лица им изрече мерки претпазливост. Овие предлози се однесуваа на лицата кои се опфатени во предметите „Тарифа“, „Трезор“, „Титаник 2“, „Топлик“, „Тендери“, „ТНТ“ и „Траекторија“.⁹

По поднесени предлози за определување мерки за обезбедување присуство и мерки за претпазливост во врска со предметите „Таргет“ и „Тврдина“, со кои се побарани мерки притвор за поранешниот шеф на Управата за безбедност и контраразузнавање, Сашо Мијалков и поранешниот началник на Петтата управа на МВР, Горан Грујовски, кривичниот совет истите ги одби како неосновани и по службена должност определи една или повеќе мерки за претпазливост (привремено одземање патна исправа и забрана за издавање на нова, и на службените патни исправи и обврска за задолжително јавување во судот еднаш неделно).¹⁰

Во однос на предметот „Титаник“ кривичниот совет при Основниот суд Скопје 1 ги одби барањата на СЈО за определување мерка притвор за поранешниот премиер Никола Груевски, поранешната министерка за внатрешни работи, Гордана Јанкуловска, поранешниот шеф на кабинетот на поранешниот премиер, Мартин Протугер, поранешниот генерален секретар на Владата на Република Македонија, Кирил Божиновски и поранешниот министер за транспорт и врски, Миле Јанакиевски, и по однос на сите овие лица по службена должност изрече мерки за претпазливост.¹¹

Укинат притворот за новинарот Зоран Божиновски

Постапувајќи по предлогот на јавниот обвинител за укинување на мерката притвор за обвинетиот Зоран Божиновски, обвинет во предметот со КОК бр. 79/16, судечкиот судија на главниот претрес одржан на 14.07.2017 година донесе одлука со која предлогот на обвинителот се уважува мерката притвор се укинува, и согласно предлогот се определуваат превентивни мерки за обезбедување присуство на обвинетиот во текот на постапката.¹²

⁸ <http://www.merc.org.mk/aktivnost/24/analiza-na-primenata-na-zakonot-za-odreduvanje-na-vidot-i-visinata-na-kaznata>

⁹ <http://bit.ly/2viYRe0>

¹⁰ <http://bit.ly/2vi8BF2>

¹¹ <http://bit.ly/2h1Vx6X>

¹² <http://bit.ly/2uodCt6>

Уважена жалбата на СЈО за притворот на Грујовски, Бошковски и Јакимовски

Апелациониот суд Скопје по одржаните седници на ден 17.07.2017 година донесе одлуки во предметите „Таргет“ и „Тврдина“ кои се однесуваат на незаконското прислушкување и за уништувањето на опремата во Управата за безбедност и контраразузнување. Со овие одлуки Апелациониот суд за тројцата обвинети, Горан Грујовски, Тони Јакимовски и Никола Бошковски ја уважи жалбата на СЈО, на начин што ги преиначи првостепените решенија и жалбите на СЈО, а према обвинетите определи мерка притвор, заради обезбедување на нивно присуство во кривичната постапка, додека за останатите обвинети се потврдија првостепените решенија, со тоа што жалбите на обвинетите, како и на СЈО, се одбиени како неосновани.¹³

Врховниот суд ги одби жалбите на бранителите на Грујовски и Бошковски, обвинетите во бегство

На 26.07.2017 година, петчлениот совет на Врховниот суд на Република Македонија донесе решенија со кои се одбиени жалбите на бранителите на Горан Грујовски и Никола Бошковски и ги потврди решенијата на Апелациониот суд Скопје за определување мерка притвор во траење од 30 дена.¹⁴

Со прифаќањето на суспензивно дејство на жалбата, се остави простор за бегство на обвинетите, што предизвика сериозно негодување на експертската јавност поради што се бараше и одговорност на судиите за ваквото постапување.

Некои медиуми пренесоа дека за евентуалното разрешување и дисциплинска одговорност на судиите кои одлучувале за притворите на Горан Грујевски и Никола Бошковски, ќе утврдува Советот за утврдување на факти, од кадешто самоиницијативно го побарале предметот откако во медиумите слушнале за можни неправилности за притворите, по што целосниот предмет „Таргет-Тврдина“ им бил испратен од страна на Основниот суд Скопје 1.¹⁵

Одбиена жалбата на СЈО за притвор на поранешната министерка за култура Канческа-Милевска

Апелациониот суд Скопје по одржаните јавни седници на ден 24.07.2017 година донесе одлуки со кои ги одби како неосновани жалбите на обвинетите, како и жалбата на СЈО, за определување мерка притвор према обвинетата Елизабета Канческа Милевска, поранешна министерка за култура ги потврди првостепените решенија со кои се определени мерки на претпазливост: обврска за обвинетата да се јавува во судот, привремено одземање патна исправа и забрана за издавање нова патна исправа. Истовремено, Апелациониот суд Скопје ги потврди првостепените решенија со кои се определени истите мерки на претпазливост спрема обвинетите Л.Л.Ц. и Ј.У.¹⁶

¹³ <http://stara.kajgana.com/pritvor-za-goran-grujovski-toni-jakimovski-i-nikola-boshkovski>

¹⁴ <http://bit.ly/2vN7AFB>

¹⁵ <http://24vesti.com.mk/kje-ima-li-odgovornost-za-sudiite-koi-dozvolija-begstvo-na-grujevski-i-boshkovski>

¹⁶ <http://bit.ly/2uF92WE>

Апелациониот суд расправаше за жалбата на Пешевски за одлуката на Кривичниот суд кој одлучи да му се одземе пасошот.¹⁷

Поранешниот вице-премиер задолжен за економски прашања, Владимир Пешевски, беше присутен во Апелациониот суд каде на јавна седница се расправаше за неговата жалба на одлуката на Кривичниот суд да му се одземе пасошот.

За неговата жалба одлучуваа Кривичниот совет во состав: Љиљана Ивановска Шопова како судија известител, Јани Нича и Африм Фидани. Тие одлучија да ја потврдат одлуката на Кривичниот суд за одземање на патната исправа како мерка на претпазливост.

Претходно, СЈО побара притвор за Пешевски, но Кривичниот суд донесе одлука само да му се одземе пасошот. Обвинителството поднесе жалба до Апелација за неизрекување мерка притвор за Пешевски.

3. Професионализам и стручност

Координативен состанок во врска со Стратегијата за реформа во правосудниот сектор

На координативниот состанок одржан во просториите на Министерството за правда, министерот, Билен Саљиџи, неговиот заменик Оливер Ристовски, како и претседателот на работната група за изготвување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор проф. д-р Ана Павловска-Данева, истакнаа потреба од активно вклучување и учество на сите чинители во правосудството во процесот на изготвување на Стратегијата на која работи работна група формирана во рамките на Министерството за правда и тие беа повикани да дадат искрен и конструктивен придонес во реформата, на начин што сите свои забелешки, сугестии, истражувања, мислења и ставови ќе ги достават до работната група за изготвување на Стратегијата.¹⁸

Прв состанок на Советот за реформа на правосудството

Министерот за правда, Билен Саљиџи го свика првиот состанок на Советот за реформа на правосудството, на кој министерот ја истакна улогата на Советот за реформа како советодавно тело чија примарна задача е расправа за најзначајните одлуки за правните прашања од Стратегијата за реформа на правосудниот сектор во процесот од работна, нацрт верзија до нејзино конечно усвојување, како и за законските решенија кои ќе произлегуваат од истата. Министерот исто така ја истакна можноста Советот самиот да иницира прашања, законски измени и да ги дефинира најдобрите практики за надминување на сите отворени проблеми и дилеми во правосудниот сектор, како и да има клучна задача во следење на активностите кои ќе произлезат за реализација на Стратегијата и нејзиниот Акциски план за наредните 5 години.¹⁹

¹⁷ <http://makfax.com.mk/daily-news/нема-притвор-за-латас-екс-вицепремиер/>

¹⁸ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1375

¹⁹ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1376

Воедно, г-динот Прибе оствари средба и со судиите на Уставниот суд, на која станало збор за актуелната состојба во уставното судство и предлог-мерките за унапредување на работата на Уставниот суд, како заштитник на највисокиот правен акт во државата, Уставот на Република Македонија.²⁰

Средба помеѓу министерот за правда и претседателот на УПОЗ

Министерот за правда г-дин Билен Саљиќи, оствари средба со претседателот на УПОЗ, г. Пеце Грујовски, кој го извести министерот за проблемите со кои се соочува овој синдикат. Министерот за правда го увери г. Грујовски за подготвеноста и добрата волја на Владата за подобрување на условите на вработените од овој премногу осетлив сектор и ги запозна претставниците на синдикатот со развојот на настаните во однос на правосудните реформи. И двете страни се согласија на повремени состаноци и формирање на работни групи во однос на подобрувањето на условите на сите вработени во правосудните органи.²¹

Судскиот совет на РМ го усвои Годишниот извештај за неговата работа за 2016 година.

Годишниот извештај за 2016 година²² за работата на Судскиот совет на Република Македонија беше разгледан и усвоен на седницата одржана на 03.07.2017. Во него се содржани податоци за работата на Судскиот совет во поглед на број на разрешени судии и судии поротници, постапки за утврдување на нестручно вршење на професијата, оценка за работата на судиите, информации за постапување по претставки од страна на граѓаните и други податоци за работењето на судовите во РМ.

АКТУЕЛНИ СУДСКИ ПОСТАПКИ

„Диво Насеље” - КОК 127/15

Расправата на 10.07.2017 година е одложена за ден 20.07.2017 година, по барање на обвинителството.

На расправата од 20.07.2017 година за случајот „Диво Насеље“ јавниот обвинител најпрво го прецизираше обвинителниот акт. Потоа, постапката се продолжи со изјавување на завршни зборови од страна на јавниот обвинител во кој се осврна на секој обвинет поединечно со изјавување на сите докази кои обвинителството ги поседува против обвинетите, а кои се обвинуваат за сторени кривични дела Тероризам и Терористичка организација од Кривичниот законик на Република Македонија. Расправата на која ќе се даваат завршни зборови, ќе продолжи на 28.07.2017 година во 9,30 часот.

²⁰ <http://ustavensud.mk/domino/WEBSUD.nsf>

²¹ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1372.

²² http://sud.mk/wps/wcm/connect/ssrm/64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc/IZVESTAJ+ZA+RABOTATA+NA+SSRM+2016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8_CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-64671434-2331-4bc3-8fba-f58f15f89cdc-IQIFXWY

На расправата од 28.07.2017 година во случајот „Диво Насеље“ се продолжи со давање на завршни зборови од страна на јавниот обвинител. Тој во своите завршни зборови кажа дека неспорно се утврдило дека обвинетите се сторители на делото согласно доказите кои јавното обвинителство ги изнесе против обвинетите, побара од судот да ги огласи за виновни за делата кои им се ставаат на товар и да ги казни согласно кривичното дело според Кривичниот закон на Р.Македонија, а висината на казната остава на судот да ја определи.

Потоа полномошникот на оштетените изјави дека се приклучува во целост на завршните зборови на јавниот обвинител и побара од судот обвинетите да ги казни, а додека пак за имотното правно барање да ги упати на парница. Судот ги извести присутните дека по барање на одбраната за спремање на завршните зборови и поради годишните одмори наредните расправи ќе се одржат на 30 и 31.08.2017 година, а во септември на 12,14,18,20,22,26 и 28.09.2017.

Раздвоена постапка „Диво Насеље“- КОК-95/16

На расправата одржана на ден 19.07.2017, се изврши испрашување на обвинетиот во својство на сведок на одбраната. Прашањата во директното испрашување беа многу општи, па фактички обвинетиот сам раскажуваше. Вкрстеното испрашување од страна на ЈО ќе се изврши на следната расправа закажана за 27.07.17 во 10:00 часот, поради тоа што обвинителот имал многу прашања и немало да биде во можност да ги постави сите пред истекот на работното време на судот.

На расправата на ден 27.07.2017 се продолжи со доказна постапка и вкрстено испитување на обвинетиот од страна на ЈО и судот. Следната расправа е закажана за ден 11.09.2017 година.

„Тврдина 2“-К- 1905/16

Судењето на ден 03.07.2017 го преместија во судница во која немаше услови за одржување на истото. Дополнително, по барање на одбраната, судењето веднаш се одложи за ден 05.09.2017 година.

„Мариглен“– К 127/16

Расправата закажана за 11.07.2017 година веднаш се одложи поради тоа што обвинителството ги немало земено доказите од кај судијката, која пак е преместена во друг оддел согласно новиот распоред во Основниот суд Скопје 1 Скопје. Судењето ќе продолжи на ден 10.10.2017 година.

„ЕРАЗМУС“ – КОК 115/16

Судењето закажано за 03.07.2017 година, беше затворено за јавност затоа што се испитуваше заштитен сведок. Одложено за 29.08.2017 година во 10:00 часот.

II БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Координативен состанок на министерот за правда во врска со препораките на ГРЕКО

На 17.07.2017 г., во Министерството за правда се одржа координативен состанок во врска со реализацијата на препораките на Групата на држави против корупција – ГРЕКО на Советот на Европа од четвртиот круг на евалуација, на тема: „Спречување на корупцијата кај членовите на Собранието, судиите и јавните обвинители“, на кој покрај министерот за правда, Билен Саљиџи, присуствуваа и Анета Арнаудовска, шеф на Делегацијата на РМ во ГРЕКО, Претседателот на Судскиот совет, претседателот на Здружението на судии, претседателот на Здружението на јавни обвинители, претседателот на Државната комисија за спречување на корупција, претставник на Собранието на РМ и претставници на надлежните сектори од Министерството за правда.

Учесниците на состанокот информираа за преземените активности за понатамошна реализација на препораките за кои ГРЕКО, во Првиот Извештај за усогласеност за Република Македонија – Четврт круг, заклучи дека се нереализирани и делумно реализирани. Со оглед на фактот дека ГРЕКО, со гореспоменатиот извештај, го утврди 31 јануари 2017 година како краен рок за реализација на препораките, беа разменети и информации за состојбата и плановите на институциите во претстојниот период во оваа насока.²³

III ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Владеене на правото

Во текот на месец јули, во областа на владеењето на правото, беа преземени неколку активности кои произлегуваат или се надоврзуваат на планот на Владата на РМ „3-6-9“. Пред сè, владејачката партија СДСМ, на прес-конференцијата која се одржа на 25 јули, 2017 година, уште еднаш ја потенцираше важноста од реформите во судството, опфатени со споменатиот владин план, а кои ќе се „спроведуваат согласно најдобрите европски практики, обезбедуваат професионално и независно судство, ослободено од какви било партиски притисоци и контроли.“ Од владејачката СДСМ, потсетуваат дека: „Владеенето на правото е врвен државен и национален интерес (...)“²⁴ Во правец на оваа владина заложба за владеење на правото во Македонија, беше остварена и средба на заменик-министерот за правда, Оливер Ристовски со обвинителката и правна советничка во Амбасадата на САД во Скопје, Реј Вус. На истата, беше истакнато дека соработката помеѓу САД и Македонија треба да продолжи и во иднина, „особено во процесите за јакнење на владеењето на правото, зајакнување на независноста на судството и враќање на довербата на граѓаните во институциите на правдата.“²⁵

На 17.07.2017 година Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија, Јово Вангеловски оствари средба со групата високи експерти за системски прашања за владеење на правото предводена од Рајнхард Прибе. На средбата се разговарало за актуелната состојба во судството и предлог-мерките за спроведување на реформи во судството подготвени од страна на Претседателот на Врховниот суд, со цел остварување на концептот за независно и непристрасно

²³ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1371.

²⁴ <http://sds.org.mk/News.aspx?idNews=9353&lng=1&cat=3>

²⁵ <http://www.akademik.mk/vladeeneto-na-pravoto-i-sudskata-nezavisnost-vo-fokusot-na-sredbata-ristovski-vuds/>

судство, како гарант на демократијата и владеењето на правото, во функција на заштита на човековите слободи и права.²⁶

Воедно, Прибе оствари средба и со судиите на Уставниот суд, на која станало збор за актуелната состојба во уставното судство и предлог-мерките за унапредување на работата на Уставниот суд, како заштитник на Уставот како највисок правен акт во државата.²⁷

Министерството за внатрешни работи, во текот на јули имаше активност која произлегува од владиниот план „3-6-9“, така што беше одржана работна средба со членовите на работната група (во која учествуваа претставници од МВР, Министерството за правда, Јавното обвинителство на Република Македонија, Народниот правобранител, судија на Врховниот суд, претставници од експертската и научната јавност) формирана во рамките на Проектот на Совет на Европа „Јакнење на почитување на човековите права при полициското постапување“. Целта на средбата беше усвојување на модел за надворешна контрола на полицијата, кој ќе се надоградува на веќе постојниот механизам – Секторот за внатрешна контрола при МВР. Како што беше истакнато на средбата, овој модел треба да одговори на „потребата од воспоставување на независни, ефикасни и навремени механизми за контрола на работата на полицијата, констатирана во мноштво документи и извештаи, како од Европскиот суд за човекови права, Советот на Европа, Европската Комисија, меѓународните организации и националните невладини организации за заштита на човековите права.“ Истиот ќе треба да ги опфати сите вработени кои имаат полициски овластувања како и затворската полиција, со посебен акцент на потребата да се утврдат одговорностите на сите инволвирани субјекти во процесот на воспоставување на надворешниот механизам.²⁸

И граѓанското општество оствари некои активности во областа на владеењето на правото. На 19.07.2017 година беше презентираан „Предлогот на граѓанските организации за итни демократски реформи“²⁹, документ подготвен од повеќе граѓански организации и експерти, кои беа дел од инклузивен процес (во кој вкупно учествуваа 146 лица, односно 73 граѓански организации). Во документот се инкорпорираа приоритетните цели, мерки и активности за следните 3, 6, 9 и 12 месеци во цела низа области, вклучувајќи ги и правосудството, борбата против корупцијата и медиумите, со што тој претставува надградба на таквиот иницијален документ изготвен во јули 2016 година.

Слобода на изразување и плурализам во медиуми

Со Владиниот план „3-6-9“, во делот кој се однесува на медиумското работење се опфатени и барањата за итните реформи на петте здруженија/организации и Предлог-законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги од март 2016 година, што беше предмет на анализирање и давање на препораки од страна на Агенцијата за аудио и

²⁶ <http://bit.ly/2uFTkKO>

²⁷ <http://ustavensud.mk/domino/WEBSUD.nsf>

²⁸ <http://www.mvr.gov.mk/vest/4560>

²⁹ http://idscs.org.mk/wp-content/uploads/2017/07/Blueprint_2017_MK-01.pdf

аудиовизуелни медиумски услуги, која со свои ставови и мислења се произнесе до Министерството за информатичко општество и администрација.

Агенцијата, беше посетена од страна на Рајнхард Прибе и неговиот експертски тим, и тоа во рамките на агендата на итните реформски приоритети кои произлегоа од Извештајот со препораки од 2015 година. На средбата биле опфатени темите за начинот на функционирање на регулаторното тело по стапувањето во сила на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и Законот за медиуми, политичката и финансиската независност на Агенцијата, нејзината транспарентност, како и за слабостите во медиумската сфера и потребата за нивно надминување, особено во поглед на санкционирањето на говорот на омраза, почитувањето на професионалните новинарски стандарди и обезбедувањето услови за непречено вршење на работата на новинарите.³⁰

Телевизија Канал Вис од Струмица, ја извести Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги дека нивната новинарска екипа која ја следела седницата на Советот на Општина Ново Село, не само што била попречена да ја извршува својата професионална обврска туку била изложена и на вербални напади. Агенцијата ги осуди ваквите форми на притисок и навреди врз новинарите и медиумските работници и повика да се почитува како достоинството на новинарската професија така и личното достоинство на медиумските професионалци и потсети дека обезбедувањето услови за непречено работење на медиумите е неопходен предуслов за функционирањето и развојот на едно демократско општество.³¹

Истовремено, Агенцијата го осуди и инцидентот во општина Чаир, при кој новинарска екипа на ТВ Шења била изложена на закани од страна на лица, кои тврделе дека се симпатизери на политичка партија.³²

Народен правобранител

Во јули на собраниската Комисија за финансирање и буџет, се разгледуваа измените и дополнувањата на буџетот на РМ, кои според Народниот правобранител Иџет Мемети уште повеќе ќе ја ослабнат улогата на Народниот правобранител, имајќи предвид дека оваа институција има законски утврдена независност и истата ќе биде фактички возможна со издвојување на соодветни средства од буџетот на РМ. На расправата, Мемети го покрена и прашањето за нови вработувања во канцеларијата на Народниот правобранител, за што ниту се предвидени средства за таа намена во ребалансот на буџетот, ниту, пак, постои одобрение за нови вработувања со што би се потрошиле средствата кои стојат на располагање на сметката на Народниот правобранител.³³

³⁰ http://avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=3312%3A2017-07-21-07-44-51&catid=171%3Anastani&Itemid=504&lang=mk

³¹ http://avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=3315%3A2017-07-26-09-36-12&catid=88%3Asoopstenija-media&Itemid=313&lang=mk

³² http://avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=3308%3A2017-07-19-09-17-29&catid=88%3Asoopstenija-media&Itemid=313&lang=mk

³³ <http://sdk.mk/index.php/makedonija/narodniot-pravobranitel-veli-deka-ni-vo-rebalansot-nema-pari-za-pomokna-zashtita-na-graganite/>

И Народниот правобранител реализираше средба со Прибе, при што разговорот на двајцата соговорници се водеше со цел обезбедување независно функционирање и континуирана поддршка на институцијата, особено со измените предвидени во новиот Закон за народен правобранител и обврските што произлегуваат од истиот.³⁴

Дискриминација

На 12 јули министерката за образование и наука, д-р Рената Дескоска, го потпиша решението по предлогот за повлекување на учебникот „Општество“, за 4-то одделение на авторката Билјана Живковиќ, откако Народниот правобранител утврди дека во учебникот има дискриминација. Претставката до него беше поднесена од 40-тина мајки кои живеат во еднородителски семејства, вонбрачни заедници и брачни заедници, поддржани дополнително и од останати осум организации, меѓу кои и Коалицијата „Сексуални и здравствени права на маргинализирани групи“. Таа истакна дека: „Ваквата вежба [која бара од учениците да споделат информации за брачниот статус на родителите, да донесат слика од нивната свадба и да посочат каде се случило склучувањето на брак], како што е зададена во учебникот е дискриминаторска и вознемирувачка за цели групи родители и деца кои не живеат во конвенционални брачни односи и семејства... и не дава можност децата од неконвенционалните семејства и брачни односи без вознемиреност и стигматизација да ги претстават односите во своето семејство или дом, бидејќи бракот како заедница и свадбата како начин на прослава, се претставени како единствено „нормални“ заедници и поведенија.“³⁵

Откако беа забележани низа реакции во јавноста, во врска со дискриминаторскиот однос на Олимпискиот базен „Центар“ во Скопје кон лице со инвалидска количка и спречувањето на пристап до базенот, Хелсиншкиот комитет за човекови права реагираше со давање бесплатна правна помош и поддршка за овој случај, со заложба за преземање на сите мерки во насока на заштита на дискриминираните лица и продолжување на борбата за овозможување на целосна пристапност за лицата со попреченост во сите објекти. Од Комитетот потсетија дека Република Македонија ја има ратификувано Конвенцијата на ООН за правата на лицата со попреченост, со која државите-членки се обврзуваат да преземат соодветни мерки за обезбедување на приватните ентитети кои нудат капацитети и сервисни служби кои се отворени или обезбедени за јавноста, да ги земаат предвид сите аспекти на пристапност на лицата со попреченост. Дополнително, дискриминаторскиот третман беше констатиран и согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација, кој предвидува дека дискриминација на лицата со ментална и физичка попреченост се смета дека постои и тогаш кога нема да се преземат мерки за отстранување на ограничувањата, односно

³⁴

http://ombudsman.mk/MK/aktivnosti/241416/sredba_na_narodniot_pravobranitel_g_idzhet_memeti_so_evropskiot_ekspert_za_reformski_prioriteti_g_.aspx

³⁵ <http://coalition.org.mk/narodniot-pravobranitel-utvrди-diskriminatorска-sodrzhina-vo-uchebnikot-opshtestvo-za-4-to-oddelenie/>

прилагодување на инфраструктурата и просторот, користење на јавно достапни ресурси, или учество во јавниот и општествениот живот.³⁶

На 27 јули, Македонското здружение на млади правници, КХАМ Делчево и Хелсиншкиот комитет за човекови права поднесоа иницијатива за организирање на јавна расправа на Постојаната анкетна комисија за човекови права за прашањето на ограничување на правото на слободно движење и дискриминацијата на граничните премини спрема граѓаните од ромската етничка заедница, а со цел да се дадат „конкретни предлози и да бидат преземени конкретни иницијативи за подобрување на законската рамка во насока на заштита на веќе утврдените права и слободи на граѓаните како и надминување на системската пракса на расно профилирање.“³⁷

Од овие организации, потсетуваат дека во периодот од 2011 година до денес дискриминаторската пракса од МВР е утврдена во поголем број меѓународни извештаи на Обединетите Нации и Советот на Европа, како и во извештаите и другите активности на националните граѓански здруженија, а досега се поднесени 50 тужби за утврдување на правото на еднаков третман на граничните премени, по што по донесените негативни судски одлуки, поднесени се и 7 апликации до Европскиот суд за човекови права за повреда на правото на еднаков третман на македонските државјани- Роми од страна на Република Македонија.

---

³⁶ <http://www.mhc.org.mk/announcements/614?locale=mk#.WYNKJoiGPiV>

³⁷ <http://www.mhc.org.mk/announcements/617?locale=mk#.WYNKJiiGPiV>